

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

**Робоча програма
навчальної дисципліни
"ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА"
для студентів напряму підготовки
6.030507 "Маркетинг"
усіх форм навчання**

**Харків
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
2016**

Затверджено на засіданні кафедри економіки і маркетингу.
Протокол № 1 від 27.08.2015 р.

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Укладачі: П. А. Орлов
В. І. Рожко

Робоча програма навчальної дисципліни "Економіка підприємства" для студентів напряму підготовки 6.030507 "Маркетинг" усіх форм навчання : [Електронне видання] / уклад. П. А. Орлов, В. І. Рожко. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016. – 62 с.

Подано тематичний план навчальної дисципліни та її зміст за модулями й темами. Вміщено плани лекцій, семінарських, практичних і самостійних занять, методичні рекомендації щодо оцінювання знань студентів, професійні компетентності, якими повинен володіти студент після вивчення дисципліни.

Рекомендовано для студентів напряму підготовки 6.030507 "Маркетинг" усіх форм навчання.

Вступ

Підприємство є основною ланкою народного господарства. Його виробничо-господарська діяльність багатопланова, охоплює різні її види, може відрізнятися масштабами виробництва, технічною оздобленістю, рівнем розвитку, формами власності і багато чим іншим. Тому економічні питання діяльності підприємств мають особливу важливість, вимагають від фахівців глибоких знань і навичок рішення складних виробничих проблем.

У сучасних умовах гостро постала проблема підвищення ефективності діяльності підприємств різних видів діяльності та форм власності, задоволення потреб споживачів, формування соціальної відповідальності у виробників. У таких умовах важливості набуває вміння керівників адаптувати діяльність підприємства до змін зовнішнього середовища та приймати науково обґрунтовані, оптимальні рішення з метою ведення ефективної господарської діяльності підприємства. Можливість досягнення цього обумовлюється ґрунтовною фаховою підготовкою майбутніх фахівців-економістів та керівників підприємства, що враховує всі аспекти сучасної практики господарювання.

Навчальна дисципліна "Економіка підприємства" є базовою дисципліною для напряму підготовки освітнього ступеня бакалавр галузі знань 0305 "Економіка та підприємництво".

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрямок підготовки, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 0305 "Економіка та підприємництво"	Базова	
Змістових модулів – 2	Напрямок підготовки 6.030507 "Маркетинг"	Рік підготовки	
Курсова робота "Проектування машинобудівного підприємства"		2-й	2-й
Загальна кількість годин – 144		Семестр	
		3-й	3-й
		Лекції	
		30 год	40 год
		Практичні, семінарські	
		30 год	44 год
		Самостійна робота	
		80 год	56 год
		у тому числі курсова робота	
		50 год	36 год
		Вид контролю	
		екзамен	
		4 год	4 год

Примітка. Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

- для денної форми навчання – 74 %;
- для заочної форми навчання – 36 %.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни є формування знань і навичок стосовно обґрунтування рішень з організації і підвищення результативності господарювання на рівні первинної ланки суспільного виробництва.

Для досягнення мети поставлені такі основні **завдання**:

- вивчення теорії і методологічних засад, засвоєння практичних навичок управління підприємством у конкурентному середовищі;
- формування вмінь ефективного використання ресурсного і виробничо-господарського потенціалу;

забезпечення розширеного самовідтворення на основі інвестиційно-інноваційної моделі розвитку.

Об'єктом вивчення дисципліни є підприємство як основна первинна ланка народного господарства.

Предметом навчальної дисципліни є закономірності функціонування і розвитку підприємства в ринкових умовах, напрямки і механізми підвищення ефективності його господарської діяльності.

Навчальна дисципліна ґрунтується на таких найважливіших нормативних актах, як: "Господарський кодекс України", "Податковий кодекс", Закони України "Про господарчі товариства", "Про банкрутство", інших законах, Декретах Кабінету Міністрів, Указах Президента України, постановках Верховної Ради України.

У процесі навчання студенти отримують необхідні знання під час лекційних занять. З метою поглиблення знань студентів, формування в них вмінь та навичок, контролю засвоєння матеріалу, програмою передбачається проведення практичних занять та семінарів, самостійна робота студентів, а також виконання індивідуального навчально-дослідного завдання.

Необхідна навчальна база перед початком вивчення навчальної дисципліни: дана дисципліна пов'язана з іншими економічними дисциплінами – "Макроекономіка", "Мікроекономіка", "Основи бізнесу", "Статистика", "Фінанси підприємств", "Менеджмент". Знання, отримані у ході вивчення вказаних навчальних дисциплін, дозволять студентам засвоїти теоретичні основи дисципліни "Економіка підприємства" і набути певні практичні навички в області економіки.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

основи підприємницької діяльності суб'єктів господарювання;

сутність підприємства, види підприємств та їх об'єднань, правові основи їх функціонування;

основні складові зовнішнього оточення підприємства, їх вплив на підприємство;

види податків в Україні;

сутність, методи та організаційні структури управління підприємствами;

принципи та методи організації виробництва;

сутність, методи та види планування діяльності підприємства;

сутність, класифікацію та структуру персоналу підприємства, методи управління та оцінки персоналу;

форми та системи оплати праці;

показники ефективності використання праці персоналу;

сутність капіталу, виробничих фондів та нематеріальних активів, їх склад;

системи амортизації основних фондів і сфери застосування фіскальної та економічної амортизації;

основні напрямки інтенсифікації відтворення основних виробничих фондів, зниження втрат від морального зношування обладнання;

структуру та методи нормування оборотних коштів підприємства, принципи оцінки ефективності їх використання;

сутність собівартості та структуру витрат на виробництво продукції;

способи калькулювання собівартості продукції;

сутність маркетингової діяльності підприємства;

поняття виробничої програми підприємства та порядок її формування;

сутність техніко-технологічної бази виробництва;

сутність якості продукції підприємства;

сутність та класифікацію фінансових результатів діяльності підприємства;

джерела формування прибутку і напрямки його використання;

сутність науково-технічного прогресу, його форми;

загальну характеристику інноваційних процесів, їх види;

сутність інвестицій, їх класифікацію, основи планування та залучення;

сучасні моделі розвитку підприємств;

економічні аспекти реструктуризації, санації, банкрутства і ліквідації підприємств;

сутність економічної безпеки підприємств та способи її забезпечення;

ВМІТИ:

розрізняти види підприємств;

обирати найбільш ефективні види та форми підприємницької діяльності, належні види договірних відносин та партнерських взаємозв'язків підприємців;

робити розрахунки податків, які підлягають сплаті підприємством;

володіти методами управління та організації діяльності підприємства;

складати тактичні та стратегічні плани діяльності та розвитку підприємства;

робити розрахунки необхідної чисельності персоналу усіх категорій; нараховувати заробітну платню робітникам підприємства згідно з різними формами та системами;

оцінювати персонал і розробляти системи мотивації трудової діяльності;

розраховувати балансову вартість основних фондів усіх груп; нараховувати амортизацію основних засобів різними методами; розраховувати величини амортизації і залишкової вартості основних засобів впродовж усього терміну їх служби;

обґрунтовувати потребу підприємства в оборотних коштах за допомогою різних методів;

визначати нормативи оборотних коштів і їх складові частини; обчислювати зміну обсягу оборотних коштів за рахунок різних факторів;

складати кошторис та калькуляцію собівартості продукції підприємства та окремих виробів;

розраховувати виробничу програму підприємства, показники валової, товарної, чистої, реалізованої продукції;

проводити розрахунки з формування та аналізу використання виробничої потужності підприємства;

розраховувати показники якості продукції підприємства; розраховувати показники фінансових результатів від різних видів діяльності підприємств;

знаходити точку беззбитковості різними методами; розраховувати показники використання всіх видів ресурсів підприємства (трудових ресурсів, основних виробничих фондів, оборотних коштів і капітальних вкладень), узагальнюючі показники ефективності виробництва;

визначати необхідний обсяг інвестицій та оцінювати ефективність їх використання;

проводити економічний аналіз інвестиційних проектів;

проводити оцінку імовірності банкрутства підприємства;

оцінювати рівень економічної безпеки підприємства;

комунікації:

ефективно формувати комунікаційну стратегію щодо розробки та реалізації господарських рішень;

презентувати результати побудови тактичних і стратегічних планів діяльності підприємства;

ефективно формувати комунікаційну стратегію;

презентувати результати отриманих розрахунків;

презентувати результати калькуляції собівартості продукції підприємства;

презентувати результати визначення виробничої програми підприємства;

презентувати результати оцінки якості продукції;

ефективно формувати комунікаційну стратегію щодо розробки та реалізації господарських рішень в умовах ризику;

ефективно формувати комунікаційну стратегію щодо розробки та реалізації інвестиційних проектів;

презентувати результати визначення ступеня ризику;

ефективно формувати комунікаційну стратегію щодо розробки та реалізації господарських рішень в умовах кризи;

автономність:

відповідальність за точну ідентифікацію ключових проблем на підприємстві;

відповідальність за точність і коректність прийнятого рішення та строки його реалізації;

відповідальність за коректність і адекватність розроблених моделей;

приймати ефективні управлінські рішення та відповідати за надійність і точність результатів;

самостійно приймати ефективні управлінські рішення щодо використання методів амортизації основних засобів підприємства;

приймати рішення в умовах невизначеності та відповідати за точність і коректність результатів;

приймати ефективні управлінські рішення щодо визначення виробничої потужності підприємства;

відповідальність за точність і коректність результатів;

відповідальність за точність і коректність прийнятого рішення;

управління комплексними діями щодо формування оптимальної моделі розвитку підприємства з урахуванням ризиків;

приймати ефективні управлінські рішення в умовах кризи.

У процесі викладання навчальної дисципліни основна увага приділяється оволодінню студентами професійними компетентностями, що наведені в табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Професійні компетентності, які отримують студенти після вивчення навчальної дисципліни

Код компетентності	Назва компетентності	Складові компетентності
ЕП* 1	Компетентності щодо управління підприємством	Здатність ідентифікувати підприємства за видами діяльності та іншими класифікаційними ознаками
		Здатність ефективно управляти виробничим процесом на підприємстві
		Здатність обирати ефективні види та форми підприємницької діяльності
		Здатність застосовувати різні методи управління та оцінки персоналу та системи оплати праці на підприємстві
		Здатність застосовувати різні методи амортизації основних засобів
ЕП 2	Компетентності щодо визначення ресурсного забезпечення діяльності підприємства	Здатність оцінювати витрати на виробництво та реалізацію продукції; визначати виробничу програму підприємства та порядок її формування
		Здатність обґрунтовувати залежність ефективності діяльності підприємства від якості продукції
		Здатність визначати необхідний обсяг інвестицій та оцінювати ефективність їх використання
		Здатність визначати напрями зниження ступеня ризику діяльності підприємства

* Економіка підприємства.

Структуру складових професійних компетентностей та їх формування відповідно до Національної рамки кваліфікацій України наведено в додатку А.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1

Правові та економічні аспекти діяльності підприємства. Управління підприємством та організація виробництва

Тема 1. Зовнішнє середовище господарювання підприємств

Характеристики зовнішнього середовища господарювання підприємств. Фактори зовнішнього оточення, які мають прямий вплив на підприємство: постачальники (трудових ресурсів, сировини, капіталу), конкуренти, споживачі, політико-правові фактори, державні органи управління. Фактори опосередкованого впливу: стан економіки, міжнародні події, науково-технічний прогрес, соціокультурні фактори, фізико-географічні умови.

Економічні функції держави. Державне економічне регулювання діяльності суб'єктів господарювання: методи, принципи, цілі та основні напрямки. Економічні функції держави в умовах ринкових відносин. Засоби державного регулювання економіки.

Заходи щодо демонополізації виробництва. Функції Антимонопольного комітету України. Заходи щодо захисту навколишнього середовища. Державне регулювання цін та тарифів, його методи. Основні задачі податкової й амортизаційної політики держави. Банківська система України. Стимулювання інвестиційної діяльності. Кредитно-грошова політика Національного банку України. Зовнішньоекономічна політика.

Сутність оподаткування, його призначення, принципи, функції та методи. Система оподаткування в Україні, перспективи її розвитку. Податкова політика уряду України.

Основні податки: сутність, методика розрахунку. Прямі та непрямі податки. Місцеві податки та збори. Відрахування в цільові фонди. Штрафні санкції за несвоєчасну виплату обов'язкових платежів. Управління діяльністю підприємства в умовах оподаткування.

Тема 2. Управління підприємством

Сутність і основні задачі управління підприємством. Принципи та підходи до здійснення процесу управління. Рівні управління на підприємстві. Планування, організація, мотивація та контроль як основні функції управління підприємством.

Поняття методів управління. Класифікація методів управління. Економічні, організаційні, соціально-психологічні методи управління. Організаційні форми реалізації методів управління.

Основні типи організаційних структур управління. Принципи та етапи побудови організаційних структур управління. Вищі органи державного управління підприємствами й організаціями, їх організація та взаємодія.

Тема 3. Організація виробництва продукції на підприємстві

Поняття та основні елементи виробничого процесу. Класифікація виробничих процесів. Основні принципи організації виробничого процесу. Одиничне, серійне та масове виробництво, їх порівняльна характеристика та методи організації. Особливості організаційно-технічної побудови різних типів виробництва.

Виробничий цикл та його структура. Розрахунок тривалості виробничого циклу та засоби її скорочення. Організація виробничого процесу в часі та просторі. Поточний та непоточний методи організації виробництва.

Комплекс робіт, які передують виробництву продукції: науково-дослідні роботи, конструкторська підготовка, технологічна підготовка, організаційно-планова підготовка.

Тема 4. Персонал підприємства, продуктивність і оплата праці

Трудові ресурси та персонал підприємства. Склад персоналу на промисловому підприємстві. Поняття промислово-виробничого та непромислового персоналу. Класифікація персоналу за характером функцій, за рівнем кваліфікації тощо. Розрахунок ефективного фонду часу роботи працівників. Визначення чисельності різних категорій працівників та структури персоналу. Поняття явочної, облікової, середньооблікової чисельності працівників.

Якість робочої сили за різними характеристиками. Кадрова політика і система управління персоналом: мета, функції, принципи здійснення. Оцінка персоналу, її види. Функції оцінки персоналу та напрямки використання її результатів. Колективний договір на підприємстві: мета, порядок укладання, основні розділи.

Сутність продуктивності праці. Методи вимірювання продуктивності праці: натуральний, трудовий, вартісний. Показники продуктивності праці.

Класифікація факторів, які впливають на продуктивність праці. Прогнозування зміни продуктивності праці на підприємстві за рахунок різних факторів.

Сутність та функції оплати праці. Державна політика та законодавство з оплати праці. Тарифні угоди. Організація оплати праці на підприємстві. Тарифна система та її елементи. Форми оплати праці робітників: відрядна і погодинна. Характеристика різних систем оплати праці. Оплата праці керівників, фахівців і службовців.

Основна та додаткова заробітна плата, інші заохочувальні та компенсаційні виплати. Доплати і надбавки до заробітної плати: види, порядок нарахування. Система мотивації трудової діяльності. Моделі мотивації. Класифікація методів мотивації результативності діяльності. Принципи регулювання поведінки працівників. Організація преміювання персоналу. Принципи побудови системи преміювання. Участь працівників у прибутку підприємства.

Тема 5. Капітал підприємства

Економічна сутність і види капіталу. Виробничі фонди підприємства: основні та оборотні. Основні невиробничі фонди, їх призначення. Класифікація і структура основних виробничих фондів. Методи оцінки основних виробничих фондів.

Види зносу основних фондів та його вимірювання. Амортизація основних фондів: прискорена і неприскорена, фіскальна і бухгалтерська. Особливості діючих в Україні систем бухгалтерської і фіскальної амортизації.

Відтворення основних виробничих фондів як складова частина процесу розширеного виробництва. Показники ефективності. Напрямки інтенсифікації виробництва та способи ефективного використання основних фондів.

Поняття нематеріальних ресурсів. Об'єкти інтелектуальної та промислової власності, їх класифікація. Правовий захист об'єктів інтелектуальної та промислової власності. Об'єкти, які охороняються авторським та суміжними правами, інші об'єкти інтелектуальної власності. Нематеріальні активи підприємства, їх елементи. Патенти та ліцензії. Види ліцензій на використання об'єктів промислової власності.

Особливості оцінки вартості нематеріальних активів, її методи. Амортизація нематеріальних активів.

Сутність і структура оборотних коштів. Оборотні фонди та фонди обігу: поняття, відмінність, складові частини. Класифікація оборотних коштів за функціональним призначенням, місцем у виробничому процесі, принципами організації, джерелами формування. Об'єм, структура та динаміка оборотних коштів. Фактори, які зумовлюють зміну об'єму оборотних коштів. Кругообіг оборотних коштів, його стадії.

Методи нормування: аналітичний та прямого розрахунку. Визначення нормативів оборотних коштів у різних елементах: у виробничих запасах, у незавершеному виробництві, у витратах майбутніх періодів, у залишках готової продукції. Розрахунок загального нормативу оборотних коштів та середнього залишку оборотних коштів за певний період. Оцінка запасів згідно з Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 9 "Запаси".

Оцінка ефективності використання оборотних коштів: показники обертання оборотних коштів, показники використання матеріальних ресурсів у виробництві. Визначення економічного ефекту від прискорення обертання оборотних коштів. Напрями підвищення ефективності використання оборотних коштів.

Змістовий модуль 2

Матеріально-технічна база підприємства та результати його діяльності. Розвиток підприємств

Тема 6. Витрати на виробництво та реалізацію продукції

Поточні витрати підприємства. Явні та економічні витрати. Поняття собівартості. Види собівартості.

Групування витрат за економічними елементами та калькуляційними статтями: взаємозв'язок, області використання. Складання кошторису.

Види калькуляцій, методи калькулювання собівартості. Методика розрахунку основних статей калькуляції. Особливості розрахунку собівартості відповідно до стандартів бухгалтерського обліку. Класифікація витрат та статей калькуляції: прості та комплексні, прямі та непрямі, умовно-постійні та змінні, основні та накладні.

Динаміка питомих та загальних витрат в залежності від обсягу виробництва. Зміна умовно-постійних та змінних витрат зі зміною обсягу виробництва в межах та поза межами виробничої потужності.

Особливості розрахунку собівартості на стадії проектування та освоєння випуску нових виробів. Укрупнені методи визначення собівартості, їх переваги, недоліки та сфери використання. Основні напрямки зниження собівартості.

Тема 7. Техніко-технологічна база і виробнича потужність підприємства

Сутність техніко-технологічної бази виробництва. Склад та тенденції розвитку техніко-технологічної бази.

Основні напрями розширення техніко-технологічної бази: технічне переозброєння, реконструкція, нове будівництво, модернізація. Програма технічного розвитку підприємства.

Лізинг як форма відновлення технічної бази виробництва. Фінансовий та оперативний лізинг. Основні складові частини лізингового платежу. Організаційно-правові основи лізингових операцій в Україні.

Виробнича потужність підприємства і порядок її обґрунтування. Цілі та принципи розрахунку виробничої потужності. Особливості розрахунку виробничої потужності при масовому та серійному типах виробництва. Визначення пропускної спроможності окремих дільниць. Показники виробничої потужності і рівня її використання.

Тема 8. Забезпечення якості продукції

Поняття якості продукції. Якість продукції як один з основних факторів конкуренції та збільшення обсягу збуту

Показники якості продукції, яка витрачається при використанні, та продукції, яка витрачає свій ресурс. Показники якості одиничні, комплексні, інтегральні. Основні методи визначення показників якості.

Сертифікація продукції в Україні. Впровадження та сертифікація систем менеджменту якості згідно зі стандартами ISO серії 9000 версії 2000 року як фактор підвищення конкурентоспроможності підприємства.

Тема 9. Фінансово-економічні результати діяльності підприємства

Види діяльності підприємства. Поняття фінансового результату діяльності підприємства. Прибуток явний та економічний. Порядок визна-

чення прибутку від реалізації продукції, балансового та чистого. Відображення фінансових результатів підприємства у відповідності зі стандартами бухгалтерського обліку. Сумарний прибуток від звичайної та надзвичайної діяльності підприємства до та після оподаткування. Джерела формування прибутку і доходу підприємства. Напрямки використання чистого прибутку.

Поняття точки беззбитковості. Графічний та аналітичний методи визначення точки беззбитковості. Визначення маржинального доходу.

Оцінка фінансово-економічного стану підприємства. Показники рентабельності та прибутковості. Оцінка соціально-економічної ефективності виробництва. Фактори підвищення ефективності діяльності підприємства.

Тема 10. Інноваційна та інвестиційна діяльність

Сутність науково-технічного прогресу, його еволюційні та революційні форми. Особливості сучасної науково-технічної революції. Загальні та пріоритетні напрями науково-технічного прогресу.

Сутність інновацій, їх види та взаємозв'язок. Інноваційні процеси. Провідна роль інновацій щодо вдосконалення продукції, що виробляється.

Сутність інвестицій, види інвестицій і їх класифікація. Внутрішні та зовнішні інвестиції. Реальні і фінансові інвестиції. Різновиди і структура капітальних вкладень.

Роль інвестицій та джерела їх формування. Підприємство, як об'єкт і суб'єкт інвестування. Інвестиційна привабливість та інвестиційна політика підприємства. Інвестиційні рішення, що приймаються на підприємстві.

Оцінка ефективності реальних інвестицій. Показники NPV, PBP, IRR. Фактори підвищення ефективності використання інвестицій. Інвестиційні проекти.

Тема 11. Розвиток підприємств: сучасні моделі, трансформація та реструктуризація

Концентрація виробництва як напрям розвитку підприємства та її показники. Основні напрями концентрації виробництва. Переваги та недоліки концентрації виробництва. Особливості концентрації виробництва в різних галузях народного господарства. Сутність диверсифікації вироб-

ництва як форми його концентрації. Види диверсифікації виробництва та її показники. Переваги та недоліки диверсифікації виробництва. Комбінування виробництва як форма його диверсифікації та концентрації. Переваги та недоліки комбінування виробництва.

Спеціалізація виробництва як форма його концентрації. Види спеціалізації виробництва. Переваги та недоліки спеціалізації виробництва. Кооперування виробництва як наслідок його спеціалізації. Показники кооперування. Переваги кооперування виробництва.

Сутність конверсії виробництва.

Економічні передумови і сутність реструктуризації підприємства. Основні форми і види реструктуризації підприємств і обґрунтування проекту її впровадження. Соціально-економічна ефективність реструктуризації підприємств.

Тема 12. Економічна безпека та антикризова діяльність

Поняття економічної безпеки. Джерела та види негативного впливу на підприємство. Головна та функціональні цілі економічної безпеки підприємства. Структура функціональних складових частин економічної безпеки. Етапи процесу організації економічної безпеки.

Аналітична оцінка рівня економічної безпеки підприємства: принципи здійснення, аналіз та розробка заходів щодо його підвищення.

Забезпечення економічної безпеки підприємства за окремими функціональними складовими: фінансова, інтелектуальна, кадрова, техніко-технологічна, політико-правова, інформаційна, екологічна, силова. Служба безпеки підприємства, її задачі функції, об'єкти захисту.

Поняття економічного рейдерства. Схеми, які використовують рейдери для захоплення акціонерних товариств.

Поняття санації підприємства. Обґрунтування проекту і бізнес-плану санації підприємства.

Поняття, основні причини та ознаки банкрутства підприємств. Методи прогнозування банкрутства. Модель Е. Альтмана.

Умови та механізм визнання підприємства банкрутом. Основні етапи порушення справи про банкрутство підприємств в Україні.

Порядок ліквідації збанкрутілих підприємств в Україні. Черговість задоволення претензій кредиторів. Соціально-економічні наслідки банкрутства підприємств.

4. Структура навчальної дисципліни

Із самого початку вивчення навчальної дисципліни кожен студент має бути ознайомлений як з робочою програмою навчальної дисципліни і формами організації навчання, так і зі структурою, змістом та обсягом кожного з її навчальних модулів, а також з усіма видами контролю та методикою оцінювання сформованих професійних компетентностей.

Вивчення студентом навчальної дисципліни відбувається шляхом послідовного і ґрунтовного опрацювання навчальних модулів. Навчальний модуль – це окремий, відносно самостійний блок дисципліни, який логічно об'єднує кілька навчальних елементів дисципліни за змістом та взаємозв'язками. Тематичний план дисципліни складається з двох змістових модулів (табл. 4.1).

Таблиця 4.1

Структура залікового кредиту навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	у тому числі						у тому числі					
	усього	лекційні	практичні	семінарські	самостійна робота		усього	лекційні	практичні	семінарські	самостійна робота	
виконання курсової роботи					підготовка до занять	виконання курсової роботи					підготовка до занять	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Правові та економічні аспекти діяльності підприємства. Управління підприємством та організація виробництва												
<i>Тема 1. Зовнішнє середовище господарювання підприємств</i>	5	2		–	2	1	8	4	2	2	–	–
<i>Тема 2. Управління підприємством</i>	16	4	2	2	4	4	14	4	2	2	4	2
<i>Тема 3. Організація виробництва продукції на підприємстві</i>	16	4	2	2	4	4	14	4	2	2	4	2
<i>Тема 4. Персонал підприємства, продуктивність і оплата праці</i>	16	4	2	2	4	4	14	4	2	2	4	2
<i>Тема 5. Капітал підприємства</i>	20	4	2	2	8	4	14	4	2	2	4	2
Разом за змістовим модулем 1	73	18	8	8	22	17	64	20	10	10	16	8

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 2. Матеріально-технічна база підприємства та результати його діяльності. Розвиток підприємств												
<i>Тема 6. Витрати на виробництво та реалізацію продукції</i>	10	2	1	1	4	2	14	4	2	2	4	2
<i>Тема 7. Техніко-технологічна база і виробнича потужність підприємства</i>	10	2	1	1	4	2	14	4	2	2	4	2
<i>Тема 8. Забезпечення якості продукції</i>	10	2	1	1	4	2	12	4	1	1	4	2
<i>Тема 9. Фінансово-економічні результати діяльності підприємства</i>	10	2	1	1	4	2	12	2	2	2	4	2
<i>Тема 10. Інноваційна та інвестиційна діяльність</i>	10	2	1	1	4	2	10	2	2	2	2	2
<i>Тема 11. Розвиток підприємств: сучасні моделі, трансформація та реструктуризація</i>	10	2	–	2	4	2	10	2	2	2	2	2
<i>Тема 12. Економічна безпека та антикризова діяльність</i>	7	–	1	1	4	1	4	2	1	1	–	–
Разом за змістовим модулем 2	67	12	6	8	28	13	76	20	12	12	20	12
<i>Підготовка до екзамену</i>	4	–	–	–	–	4	4	–	–	–	–	4
Усього годин за модулем	144	30	14	16	50	34	144	40	22	22	36	24

5. Теми та плани семінарських занять

Відповідно до навчального плану вивчення навчальної дисципліни крім лекцій, передбачено проведення семінарських та практичних занять. Плани проведення семінарських занять та зміст практичних завдань наведено в табл. 5.1.

Мета практичних та семінарських занять – систематизація, поглиблення та конкретизація знань, отриманих студентами на попередніх етапах навчання (лекціях, самостійних заняттях, консультаціях), оперативний контроль за ступенем засвоєння студентами матеріалу.

Семінарське заняття – форма навчального заняття, у ході якої викладач організовує дискусію навколо попередньо визначених тем, до яких студенти готують тези виступів, реферати, доповіді. Викладачем оцінюється творча активність студентів, їх вміння формувати теоретичні положення, давати їм власну інтерпретацію та визначити свою позицію.

Плани семінарських занять

Назва теми	Програмні питання	Кількість годин	Література
1	2	3	4
Змістовий модуль 1. Теоретичні та методологічні засади прийняття господарських рішень			
<i>Тема 2. Управління підприємством</i>	1. Поняття, необхідність та функції управління підприємствами. 2. Порівняльна характеристика методів управління. 3. Організаційна структура управління підприємства. 4. Система державного управління підприємствами та організаціями в Україні	2	Основна: [33; 37; 40]. Додаткова: [47; 55; 61]
<i>Тема 3. Організація виробництва продукції на підприємстві</i>	1. Виробничі процеси, їх структура та класифікація. 2. Основні принципи організації виробничих процесів. 3. Порівняльна характеристика організаційних типів виробництва. 4. Виробничий цикл, його структура та тривалість. 5. Методи організації виробництва. 6. Підготовка виробництва	2	Основна: [33; 37; 40]
<i>Тема 4. Персонал підприємства, продуктивність і оплата праці</i>	1. Персонал підприємства, його склад та структура. 2. Порядок розрахунку чисельності різних категорій персоналу підприємства. 3. Оцінка персоналу підприємства. 4. Продуктивність праці, методи її вимірювання та показники. 5. Визначення зміни продуктивності праці на підприємстві за рахунок різних факторів. 6. Сутність оплати праці. Види заробітної плати. Фонд оплати праці підприємства. 7. Форми та системи оплати праці різних категорій працівників підприємства. 8. Доплати і надбавки до заробітної плати. Організація преміювання персоналу	2	Основна: [3; 4; 20; 33; 35; 37; 39; 40]

1	2	3	4
Тема 5. Капітал підприємства	1. Поняття, класифікація та структура основних фондів. 2. Облік та оцінка основних фондів. 3. Знос основних фондів: види та показники. 4. Амортизація основних фондів підприємства. Методи нарахування амортизації. 5. Система амортизації основних фондів, яка діє в Україні. 6. Показники використання основних фондів. Шляхи підвищення ефективності використання основних фондів. 7. Поняття нематеріальних ресурсів, їх класифікація. 8. Нематеріальні активи: поняття, склад, особливості оцінки. 9. Амортизація нематеріальних активів. 10. Поняття оборотних коштів, їх склад та структура. 11. Розрахунок нормативів оборотних коштів у різних елементах та загального нормативу оборотних коштів підприємства. 12. Визначення ефективності використання оборотних коштів на підприємстві	2	Основна: [6; 9; 26; 32; 33; 35; 37; 39; 40]. Додаткова: [46; 48; 50]
Змістовий модуль 2. Матеріально-технічна база підприємства та результати його діяльності. Розвиток підприємств			
Тема 6. Витрати на виробництво та реалізацію продукції	1. Витрати підприємства явні та економічні. 2. Поняття собівартості. Види собівартості. 3. Групування витрат за економічними елементами та калькуляційними статтями. 4. Класифікація витрат та статей калькуляції. 5. Залежність сумарних та питомих умовно-постійних та змінних витрат від обсягу виробництва	1	Основна: [32; 33; 35; 40]. Додаткова: [52]
Тема 7. Техніко-технологічна база і виробнича потужність підприємства	1. Характеристика техніко-технологічної бази виробництва, її складові частини. 2. Тенденції розвитку техніко-технологічної бази. 3. Форми технічного розвитку підприємства та оцінка його рівня. 4. Планування технічного розвитку підприємства.	1	Основна: [15; 16; 33; 35; 36; 39]

1	2	3	4
	5. Лізинг: сутність та види. 6. Поняття, види та фактори формування виробничої потужності підприємства. 7. Порядок розрахунку виробничої потужності. 8. Використання виробничої потужності підприємства та шляхи її покращення		
<i>Тема 8.</i> Забезпечення якості продукції	1. Поняття якості продукції. 2. Класифікація показників якості продукції. 3. Методи визначення показників якості. 4. Сертифікація продукції в Україні та за кордоном. 5. Сертифікація систем менеджменту якості	1	Основна: [35; 40; 41]. Додаткова: [43; 48; 49; 51; 59]
<i>Тема 9.</i> Фінансово-економічні результати діяльності підприємства	1. Поняття фінансового результату діяльності підприємства. 2. Порядок визначення різних видів прибутку підприємства. 3. Відображення фінансових результатів підприємства згідно зі стандартами бухгалтерського обліку в Україні. 4. Маржинальний дохід та максимізація прибутку підприємства. 5. Точка беззбитковості та методи її визначення. 6. Сутність економічної ефективності виробництва та її вимірювання. 7. Система показників ефективності виробництва. Часткові та узагальнюючі показники. 8. Фактори підвищення ефективності діяльності підприємства	1	Основна: [26; 32; 33; 35; 40; 41]
<i>Тема 10.</i> Інноваційна та інвестиційна діяльність	1. Сутність науково-технічного прогресу та його роль у підвищенні ефективності виробництва. 2. Соціально-економічні та екологічні наслідки науково-технічного прогресу. 3. Інноваційна діяльність підприємств. 4. Сутність та класифікація інвестицій. 5. Джерела фінансування науково-технічного розвитку підприємств.	1	Основна: [11; 26; 35; 40; 41]. Додаткова: [45; 52; 53; 59; 60]

1	2	3	4
	<p>6. Основні принципи розрахунку ефективності інвестицій.</p> <p>7. Фактори підвищення ефективності використання інвестицій</p>		
<p><i>Тема 11.</i> Розвиток підприємств: сучасні моделі, трансформація та реструктуризація</p>	<p>1. Концентрація виробництва, її переваги та недоліки. Основні форми концентрації виробництва.</p> <p>2. Спеціалізація та кооперування виробництва.</p> <p>3. Диверсифікація виробництва.</p> <p>4. Конверсія виробництва.</p> <p>5. Необхідність, сутність та цілі реструктуризації.</p> <p>6. Форми та види реструктуризації.</p> <p>7. Порядок здійснення реструктуризації підприємств</p>	2	<p>Основна: [15; 35; 40]</p>
<p><i>Тема 12.</i> Економічна безпека та антикризова діяльність</p>	<p>1. Економічна безпека у системі діяльності підприємства.</p> <p>2. Характеристика основних складових частин економічної безпеки підприємства.</p> <p>3. Оцінка рівня економічної безпеки, який досягнутий на підприємстві.</p> <p>4. Рейдерство.</p> <p>5. Санація підприємств: загальна характеристика, її структурні елементи.</p> <p>6. Проект фінансового оздоровлення підприємства: порядок складання, типова структура.</p> <p>7. Сутність та причини банкрутства.</p> <p>8. Виявлення ознак банкрутства та його попередження.</p> <p>9. Етапи порушення справи про банкрутство, його процедура.</p> <p>10. Порядок ліквідації підприємства-банкрута</p>	1	<p>Основна: [33; 37; 39; 40]. Додаткова: [42; 44]</p>
<p>Усього годин</p>		16	–

6. Теми практичних занять

Практичне заняття – форма навчального заняття, за якої викладач організовує детальний розгляд окремих теоретичних положень навчальної дисципліни і формує вміння та навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання студентом сформульованих завдань. Проведення таких занять ґрунтується на попередньо підготовленому методичному матеріалі – тестах для виявлення ступеня оволодіння необхідними теоретичними положеннями, наборі завдань різного рівня складності для розв'язування їх на занятті. Воно вміщує проведення попереднього контролю знань, вмінь і навичок студентів, постановку загальної проблеми викладачем та її обговорення за участю студентів, розв'язування завдань із їх обговоренням, розв'язування контрольних завдань, їх перевірку, оцінювання (табл. 6.1).

Таблиця 6.1

Перелік тем практичних занять

Назва змістового модуля	Теми практичних занять (за модулями)	Кількість годин	Література
1	2	3	4
<i>Змістовий модуль 1.</i> Правові та економічні аспекти діяльності підприємств. Управління підприємством та організація виробництва	<i>Тема 2.</i> Управління підприємством	2	Основна: [33; 37; 40]. Додаткова: [47; 55; 61]
	<i>Тема 3.</i> Організація виробництва продукції на підприємстві	2	Основна: [33; 37; 40]
	<i>Тема 4.</i> Персонал підприємства, продуктивність і оплата праці	2	Основна: [3; 4; 20; 33; 35; 37; 39; 40]
	<i>Тема 5.</i> Капітал підприємства	2	Основна: [6; 9; 15; 26; 32; 33; 35; 37; 39; 40]. Додаткова: [46; 48; 50]
	<i>Колоквіум</i> за змістовим модулем 1 "Правові та економічні аспекти діяльності підприємств. Управління підприємством та організація виробництва"		

1	2	3	4
Змістовий модуль 2. Матеріально-технічна база підприємства та результати його діяльності. Розвиток підприємств	Тема 6. Витрати на виробництво та реалізацію продукції	1	Основна: [32; 33; 35; 40]. Додаткова: [52]
	Тема 7. Техніко-технологічна база і виробнича потужність підприємства	1	Основна: [16; 33; 36; 39; 35; 15]
	Тема 8. Забезпечення якості продукції	1	Основна: [35; 40; 41]. Додаткова: [43; 48; 49; 51; 59]
	Тема 9. Фінансово-економічні результати діяльності підприємства	1	Основна: [26; 32; 33; 35; 40; 41]
	Тема 10. Інноваційна та інвестиційна діяльність	1	Основна: [11; 26; 35; 40; 41]. Додаткова: [45; 52; 53; 59; 60]
	Тема 12. Економічна безпека та антикризова діяльність	1	Основна: [33; 37; 39; 40]. Додаткова: [42; 44]
	Колоквіум за змістовим модулем 2 "Матеріально-технічна база підприємства та результати його діяльності. Розвиток підприємств"		
Разом годин за змістовими модулями		14	–

6.1. Приклади типових практичних завдань за темами

Змістовий модуль 1

Теоретичні та методологічні засади прийняття господарських рішень

Тема 2. Управління підприємством

Рівень 1. На основі даних, наведених у табл. 6.2. визначити абсолютний і відносний приріст виробництва продукції.

**Дані про обсяг випуску продукції
та чисельність працюючих на підприємстві**

Показники	Значення показників за варіантами
Обсяг випуску товарної продукції, тис. грн:	
базовий рік	9800
звітний рік	9900
Чисельність працюючих, чол.:	
базовий рік	125
звітний рік	127

Рівень 2. Використовуючи вихідні дані попереднього завдання, розрахуйте приріст виробництва продукції за рахунок зростання продуктивності праці.

Рівень 3. Використовуючи вихідні дані попереднього завдання, розрахуйте збільшення чисельності працюючих.

Змістовий модуль 2

Матеріально-технічна база підприємства та результати його діяльності. Розвиток підприємств

Тема 6. Витрати на виробництво і реалізацію продукції

Рівень 1. Використовуючи вихідні дані, необхідно визначити величини прямих та непрямих витрат у відносному співвідношенні. Дані про витрати підприємства у розрахунку на один виріб наведені в табл. 6.3.

Таблиця 6.3

Витрати підприємства на виробництво одиниці продукції, грн/шт.

Показники	Значення показників за варіантами
1	2
Сировина та матеріали, енергія технологічна	107
Основна заробітна плата основних виробничих робітників	150
Додаткова заробітна плата виробничих робітників	75
Єдиний соціальний внесок	39,95
Витрати на утримання та експлуатацію обладнання	98

1	2
Куповані вироби та напівфабрикати	9
Загальновиробничі витрати	19
Інші виробничі витрати	2
Позавиробничі витрати	98

У складі позавиробничих витрат прямі витрати складають 45 %.

Рівень 2. Використовуючи вихідні дані попереднього завдання, необхідно визначити величини прямих та непрямих витрат на виробництво виробу.

Рівень 3. Використовуючи вихідні дані попереднього завдання, необхідно визначити виробничу та повну собівартість одного виробу.

7. Самостійна робота

Самостійна робота студента (СРС) – це форма організації навчального процесу, за якої заплановані завдання виконуються студентом самостійно під методичним керівництвом викладача.

Мета СРС – засвоєння в повному обсязі навчальної програми та формування у студентів загальних і професійних компетентностей, які відіграють суттєву роль у становленні майбутнього фахівця вищого рівня кваліфікації.

Навчальний час, відведений для самостійної роботи студентів денної форми навчання, визначається навчальним планом і становить 58 % (84 години) від загального обсягу навчального часу на вивчення дисципліни (144 години). У ході самостійної роботи студент має перетворитися на активного учасника навчального процесу, навчитися свідомо ставитися до оволодіння теоретичними і практичними знаннями, вільно орієнтуватися в інформаційному просторі, нести індивідуальну відповідальність за якість власної професійної підготовки. СРС вміщує: опрацювання лекційного матеріалу; опрацювання та вивчення рекомендованої літератури, основних термінів та понять за темами дисципліни; підготовку до практичних, семінарських занять; підготовку до виступу на семінарських заняттях; поглиблене опрацювання окремих лекційних тем або

питань; виконання індивідуальних завдань (вирішення розрахункових індивідуальних та комплексних завдань) за вивченою темою; написання есе за заданою проблематикою; пошук (підбір) та огляд літературних джерел за заданою проблематикою дисципліни; аналітичний розгляд наукової публікації; контрольну перевірку студентами особистих знань за запитаннями для самодіагностики; підготовку до контрольних робіт та інших форм поточного контролю; підготовку до модульного контролю (колоквіуму); систематизацію вивченого матеріалу з метою підготовки до семестрового екзамену.

Необхідним елементом успішного засвоєння матеріалу навчальної дисципліни є самостійна робота студентів з вітчизняною та закордонною спеціальною економічною літературою, нормативними актами з питань державного регулювання економіки, статистичними матеріалами. Основні види самостійної роботи, які запропоновані студентам для засвоєння теоретичних знань з навчальної дисципліни, наведені в табл. 7.1.

Таблиця 7.1

Завдання для самостійної роботи студентів та форми її контролю

Назва теми	Зміст самостійної роботи студентів	Кількість годин	Форми контролю СРС	Література
1	2	3	4	5
Змістовий модуль 1. Правові та економічні аспекти діяльності підприємств. Управління підприємством та організація виробництва				
<i>Тема 1. Зовнішнє середовище господарювання підприємств</i>	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до <i>семінарського заняття</i> , огляд теоретичного матеріалу з теми "Зовнішнє середовище господарювання підприємств"	3	Перевірка завдань	Основна: [33; 37; 40]. Додаткова: [47; 55; 61]
<i>Тема 2. Управління підприємством</i>	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття. Підготовка до контрольної роботи за темами 1 і 2. Виконання <i>курсової роботи</i> "Проектування машинобудівного підприємства"	8	Перевірка завдань	Основна: [33; 37; 40]. Додаткова: [47; 55; 61]

Продовження табл. 7.1

1	2	3	4	5
Тема 3. Організація виробництва продукції на підприємстві	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття, підготовка до контрольної роботи. Виконання <i>курсової роботи</i> "Проектування машинобудівного підприємства"	8	Поточна контрольна робота за темами 1 і 2. Перевірка домашніх завдань на практичних заняттях	Основна: [33; 37; 40]
Тема 4. Персонал підприємства, продуктивність і оплата праці	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою; виконання <i>курсової роботи</i> "Проектування машинобудівного підприємства"	8	Перевірка есе. Колоквіум	Основна: [20; 3; 4; 33; 37; 39; 40; 35]
Тема 5. Капітал підприємства	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття. Виконання <i>курсової роботи</i> "Проектування машинобудівного підприємства"	12	Перевірка домашніх завдань на практичних заняттях	Основна: [9; 26; 6; 32; 33; 37; 39; 40; 35; 15]. Додаткова: [46; 48; 50]
Усього за змістовим модулем 1		39		
Змістовий модуль 2. Прийняття господарських рішень в умовах ризику				
Тема 6. Витрати на виробництво та реалізацію продукції	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Виконання <i>курсової роботи</i> "Проектування машинобудівного підприємства"	6	Перевірка домашніх завдань на практичних заняттях	Основна: [32; 33; 40; 35]. Додаткова: [52]
Тема 7. Техніко-технологічна база і виробнича потужність підприємства	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття. Есе на тему "Збутові ризики та причини їх виникнення", виконання ІНДЗ	6	Перевірка домашніх завдань на практичних заняттях	Основна: [16; 33; 36; 39; 35; 15]
Тема 8. Забезпечення якості продукції	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Виконання <i>курсової роботи</i> "Проектування машинобудівного підприємства"	6	Перевірка домашніх завдань на практичних заняттях	Основна: [40; 41; 35]. Додаткова: [43; 48; 49; 51; 59]

Закінчення табл. 7.1

1	2	3	4	5
Тема 9. Фінансово-економічні результати діяльності підприємства	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Виконання <i>курсової роботи</i> "Проектування машинобудівного підприємства"	6	Перевірка домашніх завдань на практичних заняттях. Підготовка до контрольної роботи	Основна: [26; 32; 33; 40; 41; 35]
Тема 10. Інноваційна та інвестиційна діяльність	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Виконання <i>курсової роботи</i> "Проектування машинобудівного підприємства"	6	Узагальнення та систематизація вивченого матеріалу	Основна: [26; 11; 40; 41; 35]. Додаткова: [45; 52; 53; 59; 60]
Тема 11. Розвиток підприємств: сучасні моделі, трансформація та реструктуризація	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття. Виконання <i>курсової роботи</i> "Проектування машинобудівного підприємства"	6	Перевірка есе. Колоквіум	Основна: [40; 35; 15]
Тема 12. Економічна безпека та антикризова діяльність	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття. Виконання <i>курсової роботи</i> "Проектування машинобудівного підприємства"	5	Захист <i>курсової роботи</i> "Проектування машинобудівного підприємства"	Основна: [40; 35; 15]
Усього за змістовим модулем 2		41		
<i>Підготовка до екзамену</i>		4		Основна: [26; 11; 40; 41; 35]. Додаткова: [45; 52; 53; 59; 60]
Усього		84		

8. Контрольні запитання для самодіагностики

Тема 1. Зовнішнє середовище господарювання підприємств

1. Задачі податкової та амортизаційної політики держави.
2. Принципи побудови та функції системи оподаткування держави.
3. Основні види податків в Україні.
4. Податок на прибуток, порядок його розрахунку.
5. Податок на додану вартість.

Тема 2. Управління підприємством

1. Організаційна структура управління підприємством та фактори, що її визначають.
2. Проблеми делегування повноважень та прийняття відповідальності під час управління підприємством.
3. Сутність та види контролю.
4. Система загальнодержавного управління підприємствами України, її переваги та недоліки.

Тема 3. Організація виробництва продукції на підприємстві

1. Вплив типу виробництва на методи його організації.
2. Особливості організації та параметри поточних ліній.
3. Гнучкі виробничі системи.
4. Технологічна підготовка виробництва як визначальний фактор організації виробництва.

Тема 4. Персонал підприємства, продуктивність і оплата праці

1. Аналіз кількісного та якісного складу персоналу підприємства.
2. Особливості оцінки різних категорій персоналу.
3. Державне регулювання мінімальної заробітної плати та її вплив на рівень ставок та окладів окремих робітників.
4. Зарубіжний досвід формування та управління персоналом та можливості його адаптації до умов України.

Тема 5. Капітал підприємства

1. Проблеми застосування прискореної амортизації основних засобів в Україні.
2. Порядок та етапи планування основних фондів.

3. Порядок одержання патенту. Права власника патенту.
4. Порядок розрахунків за ліцензійними угодами.
5. Планування матеріально-технічного забезпечення, його взаємозв'язок з фінансовими можливостями і стратегією розвитку підприємства.
6. Способи підвищення ефективності використання оборотних засобів підприємствами України.

Тема 6. Витрати на виробництво та реалізацію продукції

1. Методи складання кошторису в залежності від стадії планування та розмірів підприємства.
2. Особливості складу поточних витрат в окремих галузях економіки.
3. Методи розподілу непрямих витрат між різними видами продукції.
4. Прогнозування собівартості нових виробів.
5. Управління витратами на підприємстві.

Тема 7. Техніко-технологічна база і виробнича потужність підприємства

1. Особливості інноваційного типу виробництва та тенденції розвитку техніко-технологічної бази.
2. Організаційно-правові засади здійснення лізингових операцій.
3. Розрахунки в лізингових операціях.
4. Визначення фонду часу роботи обладнання.
5. Резерви зростання виробничої потужності підприємства.

Тема 8. Забезпечення якості продукції

1. Конкурентоспроможність продукції та фактори, які її визначають.
2. Методи оцінки рівня конкурентоспроможності продукції.
3. Стандартизація продукції.

Тема 9. Фінансово-економічні результати діяльності підприємства

1. Джерела формування прибутку підприємства.
2. Максимізація прибутку підприємства протягом короткострокового періоду.
3. Аналіз фінансової звітності та оцінка фінансово-економічного стану підприємства.

Тема 10. Інноваційна та інвестиційна діяльність

1. Методичні підходи до визначення ефективності організаційних інновацій.
2. Підходи до врахування ризику у ході оцінки ефективності інновацій.
3. Проблеми залучення іноземних інвестицій для розвитку суб'єктів господарювання України.
4. Інвестиційна політика держави.

Тема 11. Розвиток підприємств: сучасні моделі, трансформація та реструктуризація

1. Основні форми та види реструктуризації підприємств в Україні.
2. Особливості реорганізації державних підприємств.

Тема 12. Економічна безпека та антикризова діяльність

1. Об'єктивна необхідність створення служб безпеки підприємства в умовах України.
2. Техніко-економічне обґрунтування санації підприємства.
3. Можливі наслідки признання підприємства банкрутом.

9. Індивідуально-консультативна робота

Індивідуально-консультативна робота здійснюється за графіком індивідуально-консультативної роботи у формі індивідуальних занять, консультацій, перевірки виконання індивідуальних завдань, перевірки та захисту завдань, що винесені на поточний контроль, тощо.

Формами організації індивідуально-консультативної роботи є:

- а) за засвоєнням теоретичного матеріалу:
консультації: індивідуальні (запитання – відповідь), групові (розгляд типових прикладів – ситуацій);
- б) за засвоєнням практичного матеріалу:
консультації індивідуальні та групові;
- в) для комплексної оцінки засвоєння програмного матеріалу:
індивідуальне здавання виконаних робіт.

10. Методи навчання

У процесі викладання навчальної дисципліни для активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів передбачене застосування як активних, так і інтерактивних навчальних технологій, серед яких: лекції проблемного характеру, міні-лекції, робота в малих групах, семінари-дискусії, мозкові атаки, кейс-метод, презентації, ознайомлювальні (початкові) ігри, метод проектної роботи, комп'ютерні симуляції, метод Дельфі, метод сценаріїв (табл. 10.1 і 10.2).

Таблиця 10.1

Розподіл форм та методів активізації процесу навчання за темами навчальної дисципліни

Тема	Практичне застосування навчальних технологій
1	2
<i>Тема 1.</i> Зовнішнє середовище господарювання підприємств	Лекція проблемного характеру з питання "Фактори зовнішнього середовища, що впливають на підприємство", робота в малих групах, презентація результатів
<i>Тема 2.</i> Управління підприємством	Міні-лекція з питання "Організаційні структури управління підприємствами та система загальнодержавного управління підприємствами", презентація результатів
<i>Тема 3.</i> Організація виробництва продукції на підприємстві	Лекція проблемного характеру з питання "Виробничі процеси, їх структура та класифікація", робота в малих групах, презентація результатів
<i>Тема 4.</i> Персонал підприємства, продуктивність і оплата праці	Міні-лекція з питання "Поняття, класифікація і структура персоналу підприємства. Визначення чисельності окремих категорій працівників", робота в малих групах, презентація результатів
<i>Тема 5.</i> Капітал підприємства	Лекція проблемного характеру з питання "Економічна сутність капіталу підприємства. Основні фонди", робота в малих групах, презентація результатів
<i>Тема 6.</i> Витрати на виробництво та реалізацію продукції	Лекція проблемного характеру з питання "Сутність витрат підприємства, їх загальна характеристика"
<i>Тема 7.</i> Техніко-технологічна база і виробнича потужність підприємства	Міні-лекція з питання "Характеристика техніко-технологічної бази виробничого підприємства"
<i>Тема 8.</i> Забезпечення якості продукції	Міні-лекція з питання "Показники якості продукції та методи їх визначення"

1	2
<i>Тема 9.</i> Фінансово-економічні результати діяльності підприємства	Лекція проблемного характеру з питання "Сутність та класифікація фінансових результатів", робота в малих групах, презентація результатів
<i>Тема 10.</i> Інноваційна та інвестиційна діяльність	Міні-лекція з питання "Інновації та інноваційна діяльність підприємства"
<i>Тема 11.</i> Розвиток підприємств: сучасні моделі, трансформація та реструктуризація	Міні-лекція з питання "Концентрація, диверсифікація та комбінування виробництва"
<i>Тема 12.</i> Економічна безпека та антикризова діяльність	Лекція проблемного характеру з питання "Зміст економічної безпеки підприємства", робота в малих групах, презентація результатів

Основні відмінності активних та інтерактивних методів навчання від традиційних визначаються не тільки методикою і технікою викладання, але й високою ефективністю навчального процесу, який виявляється у: високій мотивації студентів; закріпленні теоретичних знань на практиці; підвищенні самосвідомості студентів; формуванні здатності приймати самостійні рішення; формуванні здатності до ухвалення колективних рішень; формуванні здатності до соціальної інтеграції; набуття навичок вирішення конфліктів; розвитку здатності до знаходження компромісів.

Лекції проблемного характеру – один із важливих елементів проблемного навчання студентів. Вони передбачають поряд із розглядом основного лекційного матеріалу встановлення та розгляд кола проблемних питань дискусійного характеру, які недостатньо досліджені в науці й мають актуальне значення для теорії та практики. Лекції проблемного характеру відрізняються поглибленою аргументацією матеріалу, що викладається. Вони сприяють формуванню у студентів самостійного творчого мислення, прищеплюють їм пізнавальні навички. Студенти стають учасниками наукового пошуку та вирішення проблемних ситуацій.

Міні-лекції передбачають викладення навчального матеріалу протягом короткого проміжку часу й характеризуються значною ємністю, складністю логічних побудов, образів, доказів та узагальнень. Вони проводяться, як правило, як частина заняття-дослідження. Міні-лекції відрізняються від повноформатних лекцій значно меншою тривалістю. Зазвичай міні-лекції тривають близько 10 – 15 хвилин і використовуються для того, щоб стисло донести нову інформацію до всіх слухачів. Міні-лекції часто застосовуються як частини цілісної теми, яку бажано викладати повноформатною лекцією, щоб не втомлювати аудиторію.

Тоді інформація надається поступово кількома окремими сегментами, між якими застосовуються інші форми й методи навчання.

Семінари-дискусії передбачають обмін думками і поглядами учасників з приводу даної теми, а також розвивають мислення, допомагають формувати погляди та переконання, виробляють уміння формулювати думки й висловлювати їх.

Робота в малих групах дає змогу структурувати практично-семінарські заняття за формою і змістом, створює можливості для участі кожного студента в роботі за темою заняття, забезпечує формування особистісних якостей та досвіду соціального спілкування.

Мозкові атаки – метод розв'язання невідкладних завдань, сутність якого полягає в тому, щоб висловити якомога більшу кількість ідей за обмежений проміжок часу, обговорити і здійснити їх селекцію.

Презентації – виступи перед аудиторією, що використовуються для демонстрації певних досягнень, результатів роботи групи, звіту про виконання індивідуальних завдань, проектних робіт. Презентації можуть бути як індивідуальними, наприклад, виступ одного слухача, так і колективними, тобто виступи двох та більше слухачів.

Метод Дельфі використовується з метою досягнення консенсусу в експертних оцінках і передбачає надання можливості висловити свої думки групі експертів, що працюють індивідуально в різних місцях. Під час вибору управлінського рішення за цим методом академічну групу розділяють, наприклад, на п'ять малих груп. Чотири групи є робочими, вони розробляють і приймають управлінське рішення, а п'ята група є експертною. Аналіз та варіанти управлінських рішень робочих груп усереднюються цією групою. Експертна група може бути поділена за спеціалізаціями.

Комп'ютерна симуляція (гра) – це метод навчання, що спирається на використання спеціальних комп'ютерних програм, за допомогою яких можливе віртуальне моделювання бізнес-процесу. Студенти можуть змінювати параметри й дані, приймати рішення та аналізувати наслідки таких рішень. Метою використання даного методу є розвиток системного мислення студентів, їх здібностей до планування, формування вмінь розпізнавати й аналізувати проблеми, порівнювати й оцінювати альтернативи, приймати оптимальні рішення й діяти в умовах обмеженого часу.

Метод сценаріїв полягає в розробці ймовірних моделей поведінки та розвитку конкретних явищ у перспективі.

Використання методик активізації процесу навчання

Тема навчальної дисципліни	Практичне застосування методик	Методики активізації процесу навчання
Тема 2. Управління підприємством	Завдання 2. Поняття, необхідність та функції управління підприємствами	Робота в малих групах, мозкові атаки, метод Дельфі
Тема 6. Витрати на виробництво та реалізацію продукції	Семінарське заняття. Тема: "Витрати підприємства явні та економічні"	Семінари-дискусії, презентації
Тема 8. Забезпечення якості продукції	Завдання 8. Методи визначення показників якості	Робота в малих групах, мозкові атаки
Тема 10. Інноваційна та інвестиційна діяльність	Завдання 10. Сутність та класифікація інвестицій	Робота в малих групах, мозкові атаки, метод Дельфі, метод сценаріїв, презентації

11. Методи контролю

Система оцінювання сформованих компетентностей (див. табл. 2.1) у студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, семінарські, практичні заняття, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей у студентів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою. Відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця, контрольні заходи передбачають:

поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, практичних, семінарських занять і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 60 балів; мінімальна сума, що дозволяє студенту скласти іспит – 35 балів);

модульний контроль, що проводиться з урахуванням поточного контролю за відповідний змістовий модуль і має на меті *інтегровану* оцінку результатів навчання студента після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни – змістового модуля;

підсумковий/семестровий контроль, що проводиться у формі семестрового екзамену, відповідно до графіку навчального процесу.

Поточний контроль з даної навчальної дисципліни проводиться в таких формах:

активна робота на лекційних заняттях;

активна участь у виконанні практичних завдань;

активна участь у дискусії та презентації матеріалу на семінарських заняттях;

захист індивідуального та комплексного розрахункового завдання;

перевірка есе за заданою тематикою;

проведення поточного тестування;

проведення письмової контрольної роботи;

експрес-опитування;

проведення диктанту за лекційним матеріалом.

Модульний контроль з навчальної дисципліни проводиться у формі колоквиуму. **Колоквиум** – це форма перевірки й оцінювання знань студентів у системі освіти у вищих навчальних закладах. Проводиться як проміжний міні-екзамен з ініціативи викладача.

Підсумковий/семестровий контроль проводиться у формі семестрового екзамену. **Семестрові екзамени** – форма оцінки підсумкового засвоєння студентами теоретичного та практичного матеріалу з окремої навчальної дисципліни, що проводиться як контрольний захід.

Порядок проведення поточного оцінювання знань студентів.

Оцінювання знань студента під час семінарських і практичних занять та виконання індивідуальних завдань проводиться за такими критеріями:

розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються;

ступінь засвоєння фактичного матеріалу навчальної дисципліни;

ознайомлення з рекомендованою літературою, а також із сучасною літературою з питань, що розглядаються;

вміння поєднувати теорію з практикою під час розгляду виробничих ситуацій, розв'язанні задач, проведенні розрахунків у процесі виконання індивідуальних завдань та завдань, винесених на розгляд в аудиторії;

логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і у ході виступів в аудиторії, вміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки;

арифметична правильність виконання індивідуального та комплексного розрахункового завдання.

Максимально можливий бал за конкретним завданням ставиться за умови відповідності індивідуального завдання студента або його усної відповіді всім зазначеним критеріям. Відсутність тієї або іншої складової знижує кількість балів. Під час оцінювання індивідуальних завдань увага також приділяється якості, самостійності та своєчасності здачі виконаних завдань викладачу, згідно з графіком навчального процесу. Якщо якась із вимог не буде виконана, то бали будуть знижені.

Поточні контрольні роботи проводяться 2 рази за семестр. Тест вміщує питання одиничного і множинного вибору щодо перевірки знань основних категорій навчальної дисципліни.

Колоквіум проводиться 2 рази за семестр та складається з практичних завдань різного рівня складності відповідно до тем змістового модуля.

Критерії оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів.

Загальними критеріями, за якими здійснюється оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів, є: глибина і міцність знань, рівень мислення, вміння систематизувати знання за окремими темами, вміння робити обґрунтовані висновки, володіння категорійним апаратом, навички і прийоми виконання практичних завдань, вміння знаходити необхідну інформацію, здійснювати її систематизацію та обробку, само-реалізація на практичних та семінарських заняттях.

Критеріями оцінювання есе є:

здатність проводити критичну та незалежну оцінку певних проблемних питань;

вміння пояснювати альтернативні погляди та наявність власної точки зору, позиції на певне проблемне питання;

застосування аналітичних підходів;

якість і чіткість викладення міркувань;

логіка, структуризація та обґрунтованість висновків щодо конкретної проблеми;

самостійність виконання роботи;

грамотність подачі матеріалу;

використання методів порівняння, узагальнення понять та явищ;

оформлення роботи.

Порядок підсумкового контролю з навчальної дисципліни.

Підсумковий контроль знань та компетентностей студентів з навчальної дисципліни здійснюється на підставі проведення семестрового екзамену. Екзаменаційний білет охоплює програму дисципліни і передбачає визначення рівня знань та ступеня опанування студентами компетентностей.

Завданням екзамену є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, вміння формулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо.

Студент, який із поважних причин, підтверджених документально, не мав можливості брати участь у формах поточного контролю, тобто не склав змістовий модуль, має право на його відпрацювання у двотижневий термін після повернення до навчання за розпорядженням декана факультету відповідно до встановленого терміну.

Студент **не може бути допущений** до складання екзамену, якщо кількість балів, одержаних за результатами перевірки успішності під час поточного та модульного контролю відповідно до змістового модуля впродовж семестру, в сумі не досягла 35 балів. Після екзаменаційної сесії декан факультету видає розпорядження про ліквідацію академічної заборгованості. У встановлений термін студент добирає залікові бали.

Студента слід **вважати атестованим**, якщо сума балів, одержаних за результатами підсумкової/семестрової перевірки успішності, дорівнює або перевищує 60. Мінімально можлива кількість балів за поточний і модульний контроль упродовж семестру – 35 та мінімально можлива кількість балів, набраних на екзамені – 25.

Результат семестрового екзамену оцінюється в балах (максимальна кількість – 40 балів, мінімальна кількість, що зараховується – 25 балів) і проставляється у відповідній графі *екзаменаційної* "Відомості обліку успішності".

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни розраховується з урахуванням балів, отриманих під час екзамену, та балів, отриманих під час поточного контролю за накопичувальною системою. Сумарний результат у балах за семестр складає: *"60 і більше балів – зараховано"*, *"59 і менше балів – не зараховано"* та заноситься у залікову *"Відомість обліку успішності"* навчальної дисципліни. У випадку отримання менше 60 балів студент обов'язково складає залік після закінчення екзаменаційної сесії у встановлений деканом факультету термін, але не пізніше двох тижнів після початку семестру. У випадку повторного отримання менше 60 балів декан факультету призначає комісію у складі трьох викладачів на чолі із завідувачем кафедри та визначає термін перескладання заліку, після чого приймається рішення відповідно до чинного законодавства:

"зараховано" – студент продовжує навчання за графіком навчального процесу, а якщо "не зараховано", тоді декан факультету пропонує студенту повторне вивчення навчальної дисципліни протягом наступного навчального періоду самостійно.

Зразок модульного завдання

Тестові завдання (12 тестових завдань стереотипного рівня) – 6 балів.

1. Трудові ресурси – це:

- а) сукупність постійних і тимчасових працівників, які отримали необхідну професійну підготовку;
- б) люди, які вже працюють або будуть залучені до праці в майбутньому;
- в) промислово-виробничий персонал;
- г) чисельність присутніх працівників.

2. Персонал підприємства поділяється на промислово-виробничий і непромисловий за такими ознаками:

- а) характером участі у виробничій діяльності;
- б) характером виконуваних функцій;
- в) складністю виконуваних робіт;
- г) віковим і професійним складом.

3. До промислово-виробничого персоналу підприємства не належать:

- а) головний бухгалтер;
- б) юрист;
- в) лікар;
- г) прибиральниця.

4. Зазначте помилкове твердження:

- а) продуктивність праці визначається відношенням кількості виробленої продукції до витрат часу;
- б) психологічна складова ефективності праці забезпечує гармонійність розвитку особистості кожного працівника;
- в) виробіток як показник рівня продуктивності праці показує, яку кількість продукції вироблено за одиницю часу;
- г) якщо норму виробітку збільшити на 25 %, то норма часу зменшиться на 20 %.

5. Серед методів визначення виробітку не існує:

- а) бригадного;
- б) вартісного;
- в) натурального;
- г) трудового.

6. До оборотних фондів підприємства належать:

- а) паливо;
- б) малоцінний інвентар;
- в) відвантажена споживачеві готова продукція;
- г) витрати на освоєння нової техніки.

7. Покупні напівфабрикати належать до:

- а) незавершеного виробництва;
- б) виробничих запасів;
- в) готової продукції;
- г) витрат майбутніх періодів.

Завдання 1 (стереотипне завдання) – 3 бали. Розрахувати потребу підприємства в оборотних коштах у виробничих запасах матеріалів. Тривалість планового періоду – 1 рік (365 днів).

Вихідні дані наведені в таблиці.

Показник	Виріб 1	Виріб 2
План випуску виробів, шт./рік	1 600	950
Вартість основних матеріалів на один виріб, грн/шт.	85	100
Норма запасу основних матеріалів, днів	15	20

Завдання 2 (стереотипне завдання) – 3 бали. Засвоїти методику розрахунку показників ефективності використання живої праці. За наведеними у табл. економічними показниками роботи машинобудівного заводу, розрахувати показники використання живої праці і проаналізувати їхню динаміку.

Показники роботи підприємства за два роки

Показники	Базовий рік	Звітний рік
Обсяг товарної продукції в порівняних цінах, тис. грн	4 980	5 590
Матеріальні витрати за річний випуск продукції, тис. грн	3 550	3 750
Річна сума амортизаційних відрахувань, тис. грн	430	520
Середньорічна чисельність працюючих, чол.	1 240	1 260

Проведення підсумкового письмового іспиту. Результатом вивчення дисципліни "Економіка підприємства" є складання письмового іспиту. Умовою допуску до іспиту є позитивні оцінки з поточного модульного контролю знань.

Кожний екзаменаційний білет складається з тестових та практичного завдання одного рівня складності:

тестові завдання – чотирнадцять тестів, оцінка за які складає 1 бал за кожну правильну відповідь;

одного **евристичного завдання**, максимальна оцінка за вирішення якого складає 26 балів.

Підсумкова оцінка за екзамен складається з суми балів за вирішення всіх завдань, заокругленої до цілого числа за математичними правилами. Тестові завдання оцінюють базові компетентності, якими повинні оволоділи студенти. Евристичне завдання оцінює вміння студента грамотно провести аналіз вирішеного завдання, зробити вірні висновки і надати рекомендації.

При цьому оцінювання результатів тестів, рішення евристичного завдання здійснюється за наступними критеріями.

№ завдання	Бал	Критерії оцінювання
14 тестових завдань	0	За помилкову відповідь
	1	За правильну відповідь
евристичне завдання	16	Завдання частково виконано, наведені правильні формули, але допущені помилки в розрахунках, не вказані одиниці вимірювання, дані неправильні висновки, відсутній обґрунтований аналіз отриманих результатів
	17 – 19	Завдання виконано, наведені правильні формули, розрахунки правильні, але не вказані одиниці вимірювання, дані неправильні висновки, відсутній обґрунтований аналіз отриманих результатів
	20 – 23	Завдання виконано, наведені правильні формули, розкрита сутність їх складових, вказані одиниці вимірювання, але висновки відсутні або недостатньо обґрунтовані
	24	Завдання виконано, наведені правильні формули, розкрита сутність їх складових, вказані одиниці вимірювання, але висновки недостатньо обґрунтовані
	26	Завдання виконано, всі умови відповідають вимогам, є обґрунтований висновок щодо впровадження запропонованих рекомендацій відносно стратегії розвитку підприємства

Зразок екзаменаційного білета

Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця
(повне найменування вищого навчального закладу)

Освітній ступінь бакалавр

Напрямок підготовки 6.030507 "Маркетинг"

Семестр 3
(назва)

Навчальна дисципліна Економіка підприємства

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ

Тестові завдання

1. Як розраховується сума податку на додану вартість, що додається до ціни продукції:

- а) по ставці 20 % від ціни без ПДВ;
- б) по ставці 20 % від ціни, що включає ПДВ;
- в) по ставці 20 % до виторгу підприємства;
- г) по ставці 20 % до доданої вартості?

2. Як розраховується оподатковуваний прибуток підприємства:

- а) як різниця між виторгом від реалізації й собівартістю продукції;
- б) як різниця між отриманим доходом і понесеними витратами;
- в) як різниця між виторгом від реалізації продукції й валовими витратами;
- г) як різниця між доходом за звітній період й собівартістю реалізованої (продукції, робіт, послуг) й іншими витратами?

3. До чинників підвищення продуктивності праці належать:

- а) структурні зрушення у виробництві;
- б) збільшення обсягів виробництва;
- в) освоєння нових виробничих об'єктів;
- г) розширення меж маркетингових досліджень.

4. Загальна структура підприємства включає:

- а) основні, допоміжні та обслуговуючі цехи;
- б) виробничу структуру;
- в) підсобні цехи та господарства;
- г) організації та установи, що займаються обслуговуванням працівників підприємства;
- ґ) апарат управління підприємством.

5. Назвіть добровільне об'єднання підприємств, суб'єкти якого повністю втрачають свою юридичну і господарську самостійність:

- а) асоціація;
- б) корпорація;
- в) консорціум;
- г) трест;
- ґ) холдинг.

6. Персонал підприємства поділяється на промислово-виробничий і непромисловий за такими ознаками:

- а) характером участі у виробничій діяльності;
- б) характером виконуваних функцій;
- в) складністю виконуваних робіт;
- г) віковим і професійним складом.

7. Встановлення розмірів податкових платежів належить до таких методів державного регулювання економіки:

- а) економічних;
- б) нормативних;
- в) адміністративних;
- г) правових.

8. Приватне підприємство – це:

- а) підприємство, засноване на приватній власності декількох засновників;
- б) підприємство, засноване на власності однієї фізичної особи;
- в) підприємство, засновниками якого є тільки фізичні особи;
- г) підприємство, засновниками якого є працівники підприємства.

9. Що таке товариство з обмеженою відповідальністю:

- а) юридична особа, засновниками якого є тільки фізичні особи;
- б) юридична особа, засновниками якого є фізичні особи, які відповідають за борги підприємства майном підприємства й власним майном;

в) юридична особа, засновниками якого є фізичні і юридичні особи, які відповідають за борги підприємства тільки майном підприємства;

г) юридична особа, засновниками якого можуть бути як фізичні, так і юридичні особи.

10. Які статті калькуляції собівартості продукції відносяться до прямих і простих статей:

а) витрати з утримання й експлуатації обладнання;

б) витрати на збут;

в) загальногосподарські (адміністративні) витрати;

г) сировина й основні матеріали.

11. Фондовіддача відображає:

а) ефективність інвестицій;

б) ефективність використання оборотних фондів;

в) річний випуск продукції у вартісному вираженні в розрахунку на одиницю вартості основних виробничих фондів (ОВФ);

г) структуру ОВФ.

12. Підприємство набуває прав юридичної особи з дня:

а) державної реєстрації;

б) виготовлення печатки підприємства;

в) відкриття розрахункового рахунка;

г) укладання колективного договору;

д) підписання установчих документів.

13. Статутний фонд підприємства вміщує:

а) борги споживачів;

б) основні засоби підприємства;

в) кредити Нацбанку;

г) доходи від діяльності комунального господарства;

д) оборотні засоби підприємства.

14. Як визначається сума податку на прибуток:

а) за ставкою 21 % від виторгу підприємства;

б) за ставкою 21 % від оподаткованого прибутку підприємства;

в) за ставкою 18 % від оподаткованого прибутку підприємства;

г) за ставкою 19 % від доходу підприємства.

Евристичне завдання

Підприємство виробляє електродвигуни. На підставі вихідних даних, наведених у таблиці, визначити вихідну й середньорічну виробничу потужність підприємства й коефіцієнт використання виробничої потужності.

Показник	Значення показника
Виробнича потужність підприємства на початок року (вихідна), млн грн/рік	12
Виробнича потужність, що збільшується в результаті модернізації й удосконалювання технології: з 1 жовтня, млн грн	0,8
Виробнича потужність, що вводиться з 1 вересня в результаті реконструкції, млн грн	0,6
Виробнича потужність, виведена з 1 березня, млн грн	0,4
Виробнича програма підприємства, млн грн/рік	10

Затверджено на засіданні кафедри Економіки та маркетингу
Протокол № 6 від "05" листопада 2014 року

Завідувач кафедри, голова циклової комісії _____ Орлов П. А.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Екзаменатор _____ Орлов П. А.

_____ Рожко В. І.
_____ Селезньова К. В.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Система оцінювання рівня сформованості професійних компетентностей студентів денної форми навчання наведена в табл. 12.1.

Система оцінювання рівня сформованості професійних компетентностей

Професійні компетентності		Навчальний тиждень	Години		Форми навчання		Оцінка рівня сформованості компетентностей	
							Форми контролю	Максимальний бал
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Змістовий модуль 1. Правові та економічні аспекти діяльності підприємств.								
Управління підприємством та організація виробництва								
Компетентності щодо управління підприємством	Здатність ідентифікувати підприємства за видами діяльності та іншими класифікаційними ознаками	2	Ауд.	2	Лекційне заняття	Тема 1. Зовнішнє середовище господарювання підприємств	Робота на лекції	0,5
			СРС	3	Підготовка до занять	Пошук, добір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Виконання курсової роботи	Перевірка завдань	0,5
			Ауд.	4	Лекційні заняття	Тема 2. Управління підприємством	Робота на лекції	1,0
	Здатність ефективно управляти виробничим процесом на підприємстві	3–4	Ауд.	4	Практичне заняття	Вирішення практичних завдань за темою 2	Активна участь у виконанні практичних завдань	1,0
			СРС	8	Підготовка до занять	Пошук, добір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Виконання курсової роботи	Перевірка завдань	0,5
			Ауд.	4	Лекційне заняття	Тема 3. Організація виробництва продукції на підприємстві	Робота на лекції	1,0
	Здатність обирати ефективні види та форми підприємницької діяльності,	5–6	Ауд.	4	Практичне заняття	Вирішення практичних завдань за темою 3	Активна участь у виконанні практичних завдань	1,0
			СРС	8	Підготовка до занять	Пошук, добір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Виконання курсової роботи	Перевірка домашніх завдань на практичних заняттях	1,0
			Ауд.	4			Поточна контрольна робота	5,0

Продовження табл. 12.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9
	Здатність застосовувати різні методи управління та оцінки персоналу та системи оплати праці на підприємстві	7–8	Ауд.	4	Лекційне заняття	Тема 4. Персонал підприємства, продуктивність і оплата праці	Робота на лекції	1,0
							Колоквіум	12,0
			4	Практичне заняття	Вирішення практичних завдань за темою 4	Активна участь у виконанні практичних завдань	1,0	
						Перевірка есе	2,0	
			9	Підготовка до заняття Підготовка до екзамену	Пошук, добір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Виконання курсової роботи	Перевірка домашніх завдань на практичних заняттях. Підготовка до контрольної роботи	1,0	
	Здатність застосовувати різні методи амортизації основних засобів	9–10	Ауд.	4	Лекційне заняття	Тема 5. Капітал підприємства	Робота на лекції	1,0
				4	Практичне заняття	Вирішення практичних завдань за темою 5	Активна участь у виконанні практичних завдань	1,0
			СРС	13	Підготовка до заняття Підготовка до екзамену	Пошук, добір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Виконання курсової роботи	Перевірка домашніх завдань на практичних заняттях	1,0
			Змістовий модуль 2. Матеріально-технічна база підприємства та результати його діяльності. Розвиток підприємств					
Компетентності щодо визначення ресурсного забезпечення діяльності підприємства	Здатність оцінювати витрати на виробництво та реалізацію продукції, визначати виробничу програму підприємства та порядок її формування	11–12	Ауд.	4	Лекційне заняття	Тема 6. Витрати на виробництво та реалізацію продукції. Тема 7. Техніко-технологічна база і виробнича потужність підприємства	Робота на лекції	1,0
				4	Практичне заняття	Вирішення практичних завдань за темами 6 та 7	Активна участь при проведенні семінарського заняття	1,0
			СРС	12	Підготовка до заняття	Пошук, добір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Виконання курсової роботи	Перевірка домашніх завдань на практичних заняттях	1,0

Закінчення табл. 12.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9		
	Здатність обґрунтовувати залежність ефективності діяльності підприємства від якості продукції	13–14	Ауд.	4	Лекційне заняття	Тема 8. Забезпечення якості продукції Тема 9. Фінансово-економічні результати діяльності підприємства	Робота на лекції	1,0		
							Поточна контрольна робота	5,0		
			СРС	4	Підготовка до занять	Підготовка до екзамєну	Пошук, добір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Виконання курсової роботи	Активна участь під час проведення семінарського заняття	Перевірка домашніх завдань на практичних заняттях. Підготовка до контрольної роботи	1,0
			Здатність визначати необхідний обсяг інвестицій та оцінювати ефективність їх використання	15–16	Ауд.	4	Лекційне заняття	Тема 10. Інновація та інвестиційна діяльність. Тема 11. Розвиток підприємств: сучасні моделі, трансформація та реструктуризація. Тема 12. Економічна безпека та антикризова діяльність	Робота на лекції	1,0
									Колоквіум	12,0
	СРС	4			Підготовка до занять	Підготовка до екзамєну	Узагальнення та систематизація вивченого матеріалу. Виконання курсової роботи	Активна участь у проведенні семінарського заняття	1,0	
								Есе	2,0	
	СРС	13						Узагальнення та систематизація вивченого матеріалу	1,0	
	Здатність визначати напрями зниження ступеня ризику діяльності підприємства	17	Ауд.	2	Практичне заняття	Вирішення практичних завдань за темою 12	Активна участь під час проведення семінарського заняття	0,5		
			СРС	5	Підготовка до занять	Пошук, добір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Захист курсової роботи	Підготовка до контрольної роботи			
		Сесія	Ауд.	Екзамєн	Виконання завдань екзаменаційного білету	Підсумковий контроль	40			
Усього годин			144	Загальна максимальна кількість балів із дисципліни				100		
				з них						
				поточний контроль				60		
				іспит				40		

Розподіл балів у межах тем змістових модулів наведено в табл. 12.2.

Таблиця 12.2

Розподіл балів за темами

Поточне тестування та самостійна робота												Підсумковий тест (екзамен)	Сума
Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2								
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	40	100
1,0	2,5	8,0	5,0	3,0	1,5	1,5	1,5	6,5	1,5	3,5	0,5		
Колоквіум					Колоквіум								
12					12								

Примітка. T1, T2 ... T12 – теми змістових модулів.

Максимальну кількість балів, яку може накопичити студент протягом тижня за формами та методами навчання, наведено в табл. 12.3.

Таблиця 12.3

Розподіл балів за тижнями

Теми змістового модуля		Лекційні заняття	Практичні заняття	Завдання за темами	Перевірка есе	Презентація	Поточні КР	Колоквіум	Усього	
1		2	3	4	5	6	7	8	9	
ЗМ 1	Тема 1	2 тиждень	0,5	–	0,5	–	–	–	1	
	Тема 2	3 тиждень	1,0	1,0	0,5	–	–	–	–	2,5
		4 тиждень								
	Тема 3	5 тиждень	1,0	1,0	1,0	–	–	5	–	8,0
		6 тиждень								
	Тема 4	7 тиждень	1,0	1,0	1,0	2	–	–	12	17,0
		8 тиждень								
	Тема 5	9 тиждень	1,0	1,0	1,0	–	–	–	–	3,0
		10 тиждень								

1			2	3	4	5	6	7	8	9
ЗМ 2	Тема 6.	11 тиждень	1,0	1,0	1,0	–	–	–	–	3,0
	Тема 7	12 тиждень								
	Тема 8.	13 тиждень	1,0	1,0	1,0	–	–	5	–	8,0
	Тема 9	14 тиждень								
	Тема 10.	15 тиждень	1,0	1,0	1,0	2	–	–	12	17,0
	Тема 11	16 тиждень								
Тема 12	17 тиждень	–	0,5	–	–	–	–	–	0,5	
Усього			12	12	4	4	–	4	24	60

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни визначається відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця (табл. 12.4).

Таблиця 12.4

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D		
60 – 63	E	задовільно	не зараховано
35 – 59	FX	незадовільно	
1 – 34	F		

Оцінки за цією шкалою заносяться до відомостей обліку успішності, індивідуального навчального плану студента та іншої академічної документації.

13. Рекомендована література

13.1. Основна

1. Афанасьєв М. В. Економіка підприємства : навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни / М. В. Афанасьєв, А. Б. Гончаров ; за ред. М. В. Афанасьєва. – Харків : ВД "ІНЖЕК", 2003. – 410 с.
2. Афанасьєв М. В. Економіка підприємства : підручник / М. В. Афанасьєв, О. Б. Плоха. – Харків : ВД "ІНЖЕК", 2013. – 654 с.
3. Афанасьєв М. В. Економіка підприємства: Навчально-методичний посібник / М. В. Афанасьєв, О. Б. Плоха. – Харків : ВД "ІНЖЕК", 2007. – 320 с.
4. Берзинь Н. Э. Экономика фирмы / Н. Э. Берзинь. – Москва : Институт международного права и экономики, 1997. – 254 с.
5. Бюджетний кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 37–38. – С. 189.
6. Воронкова А. Е. Управлінські рішення у забезпеченні конкурентоспроможності підприємства: організаційний аспект : монографія / А. Е. Воронкова, Н. Г. Калюжна, В. І. Отенко. – Харків : ВД "ІНЖЕК", 2008. – 512 с.
7. Ворст Й. Экономика фирмы / Й. Ворст, П. Ревентлоу. – Москва : Высшая школа, 1994. – 280 с.
8. Гетьман О. О. Економіка підприємства : навч. посіб. / О. О. Гетьман, В. М. Шаповал. – 2-ге вид. – Київ : Центр учбової літератури, 2010. – 488 с.
9. Господарський кодекс України // Офіційний вісник України. – 2003. – № 11. – С. 303-458.
10. Економіка підприємства / за ред. І. М. Бойчук. – Київ : Каравела; Львів : Новий Світ, 2000. – 292 с.
11. Економіка підприємства : зб. практич. задач і конкретних ситуацій / за ред. С. Ф. Покропивного. – Київ : КДЕУ, 2000. – 327 с.
12. Економіка підприємства : навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. / за ред. Г. О. Швиданенко. – Київ : КНЕУ, 2000. – 248 с.
13. Економіка підприємства : підручник / за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. С. Ф. Покропивного. – Київ : КНЕУ, 2003. – 608 с.

14. Економіка підприємства : підручник / за заг. та наук. ред. Г. О. Швиданенко. – 4-те вид., перероб. і доп. – Київ : КНЕУ, 2009. – 816 с.
15. Економіка підприємства. Збірник засобів діагностики : навчально-практичний посібник / М. В. Афанасьєв, М. В. Боровик, І. Я. Іпполітова та ін.; за заг. ред. канд. екон. наук, професора М. В. Афанасьєва. – Харків : ВД "ІНЖЕК", 2013. – 112 с.
16. Иванов Ю. Б. Конкурентоспособность предприятия: оценка, диагностика, стратегия / Ю. Б. Иванов. – Харьков : ХНЭУ, 2004. – 256 с.
17. Конституція України (Основний закон) // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – С. 141.
18. Міщенко В. Я. Економіка виробничо-підприємницької діяльності / В. Я. Міщенко, П. А. Орлов, Е. Ф. Пеліхов. – Київ : ІСТО, 1995. – 256 с.
19. Мочерний С. В. Основи підприємницької діяльності : навчальний посібник / С. В. Мочерний, О. А. Устенко, С. І. Чеботар ; за ред. С. В. Мочерний. – Київ : Академія, 2005. – 280 с.
20. Національні положення (станданти) бухгалтерського обліку: нормативна база. – Харків: Курсор, 2000. – 102 с.
21. Орлов П. А. Экономика предприятия : учеб. пособ. / П. А. Орлов, Т. П. Прохорова, Р. А. Коломиец и др. ; под общ. ред. П. А. Орлова. – Харьков : РИО ХГЭУ, 2000. – 400 с.
22. Петрович Й. М. Економіка виробничого підприємства : навч. посіб. / Й. М. Петрович, І. О. Будишева, Г. С. Устінова. – Львів : Оксарт, 1996. – 416 с.
23. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI.
24. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 15 "Доходи". Затверджені Наказом Міністерства фінансів України від 29.11.99 № 290.
25. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 16 "Витрати". Затверджені Наказом Міністерства фінансів України від 31.12.99 № 318.
26. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 3 "Звіт про фінансові результати". Затверджені Наказом Міністерства фінансів України від 31.03.99 № 87.
27. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 8 "Нематеріальні активи". Затверджені Наказом Міністерства фінансів України від 18.10.99 № 242.
28. Предпринимательство : учебник для вузов / под ред. проф. В. Я. Горфинкеля, Г. Б. Поляка, В. А. Швандара. – Москва : Банки и биржи, ЮНИТИ, 1999. – 476 с.

29. Селезнев В. В. Основы рыночной экономики Украины : учебное пособие / В. В. Селезнев. – Киев : А.С.К., 1999. – 544 с.
30. Фатхутдінов Р. А. Управління конкурентоздатністю організації : підручник / Р. А. Фатхутдінов, Г. В. Осовська; за заг. ред. Г. В. Осовська. – Київ : Кондор, 2009. – 468 с.
31. Харів П. С. Економіка підприємства : збірник задач і тестів / П. С. Харів. – Київ : Знання-Прес, 2001. – 301 с.
32. Шаповал В. Економіка підприємства. Уведення в спеціальність / В. Шаповал. – Дніпропетровськ : ДУЕП, 2002. – 286 с.
33. Швецов В. П. Экономические основы предпринимательской деятельности / В. П. Швецов. – Москва : Экономика, 2000. – 196 с.
34. Шегда А. В. Економіка підприємства : навч. посіб. / А. В. Шегда, Т. М. Литвиненко, М. П. Нахаба та ін. ; за ред. А. В. Шегди. – 3-тє вид. – Київ : Знання-Прес, 2003. – 335 с.
35. Экономика : учебник / под ред. А. С. Булатова. – Москва : БЕК, 1995. – 632 с.
36. Экономика предприятия / под ред. В. М. Семенова. – Москва : Центр экономики и маркетинга, 1996. – 184 с.
37. Экономика предприятия / под ред. В. Я. Горфинкеля. – Москва : ЮНИТИ-ДАНА, 2001. – 718 с.
38. Экономика предприятия / под ред. Грузинова В. П. – Москва : Банки и биржи; ЮНИТИ. 1998. – 320 с.
39. Экономика предприятия / под ред. Л. Г. Мельник. – Сумы : Унив. кн., 2002. – 631 с.
40. Экономика предприятия : учебник / под ред. О. И. Волкова. – 2-е изд., перераб. и доп. – Москва : ИНФРА-М, 2001. – 520 с.
41. Экономика предприятия : учебник для вузов / под ред. Ф. К. Беа, Э. Дихтла, М. Швайтцера ; пер. с нем. – Москва : ИНФРА-М, 1999. – 928 с.

13.2. Додаткова

42. Андрощук Г. А. Экономическая безопасность предприятия : защита коммерческой тайны / Г. А. Андрощук. – Киев : ИД "Ин Юре", 2000. – 398 с.
43. Басовский Л. Е. Управление качеством / Л. Е. Басовский. – Москва : ИНФРА-М, 2003. – 211 с.

44. Белых Л. П. Реструктуризация предприятия / Л. П. Белых. – Москва : ЮНИТИ-ДАНА, 2001. – 398 с.
45. Бирман Г. Экономический анализ инвестиционных проектов / Г. Бирман, С. Шмидт ; пер. с англ. – Москва : Банки и биржи, ЮНИТИ, 1997. – 632 с.
46. Бусыгин А. В. Предпринимательство / А. В. Бусыгин. – Москва : Дело, 1999. – 640 с.
47. Карлоф Б. Деловая стратегия / Б. Карлоф ; пер. с англ. – Москва : Экономика, 1991. – 240 с.
48. Колегаев Р. Н. Экономическая оценка качества и оптимизация системы ремонта машин / Р. Н. Колегаев. – Москва : Машиностроение, 1980. – 370 с.
49. Окрепилов В. В. Управление качеством : учебник для вузов / В. В. Окрепилов. – 3-е изд., доп. перераб. – Санкт-Петербург : ОАО "Изд. "Наука", 2000. – 912 с.
50. Орлов П. А. Государственная амортизационная политика / П. А. Орлов, С. П. Орлов // Экономика Украины. – 1998. – №8. – С. 31–37.
51. Орлов П. А. Менеджмент качества и сертификация продукции : учеб. пособ. / П. А. Орлов. – Харьков : ИД "ИНЖЭК", 2004. – 304 с.
52. Орлов П. А. Обоснование цен на машины производственного назначения на основе учета их эффективности : науч. изд. / П. А. Орлов, Н. И. Алдохина. – Харьков, ХНЭУ. – 2004. – 212 с.
53. Орлов П. Сравнительная оценка эффективности капитальных вложений / П. Орлов // Экономика Украины. – 2004. – № 1(498). – С. 27–32.
54. Орлов П. Ускоренная, неускоренная и замедленная системы амортизации (Теоретические аспекты) / П. Орлов, С. Орлов // Бизнес-информ. – 2002. – № 11–12. – С. 33–35.
55. Пономаренко В. С. Стратегічне управління підприємством : [монографія] / В. С. Пономаренко. – Харків : Основа, 1999. – 620 с.
56. Предпринимательская деятельность : проблемы, пути, решения / под ред. В. Н. Гриневой. – Симферополь : АНАЮРТ, 1995. – 270 с.
57. Пунин Е. И. Ценообразование в международной торговле: теория и практика формирования цен в условиях научно-технической революции / Е. И. Пунин. – Москва : Международные отношения, 1986. – 280 с.

58. Синецкий Б. И. Внешнеэкономические операции: организация и техника / Б. И. Синецкий. – Москва : Международные отношения, 1989. – 384 с.

59. Твисс Б. Управление научно-техническими нововведениями / Б. Твисс. – Москва : 1989. – 342 с.

60. Хонко Я. Планирование и контроль капиталовложений / Я. Хонко. – Москва : Экономика, 1987. – 320 с.

61. Хоскинг А. Курс предпринимательства : практическое пособие / А. Хоскинг ; пер. с англ. – Москва : Международные отношения, 1993. – 352 с.

13.3. Інформаційні ресурси

62. Верховна Рада України. – Офіційний портал. – Режим доступу : www.rada.gov.ua.

63. Ліга Бізнес Інформ. – Режим доступу : www.liga.net <http://www.ikt.hneu.edu.ua/login/index.php>.

64. Право України. – Режим доступу : www.legal.com.ua.

65. Професійна правова система. – Режим доступу : www.nau.kiev.ua.

13.4. Методичне забезпечення

66. Офіційний сайт дистанційного навчання ХНЕУ ім. С. Кузнеця. – Режим доступу : <http://www.ikt.hneu.edu.ua/login/index.php>.

Додатки

Додаток А
Таблиця А.1

Структура складових професійних компетентностей з навчальної дисципліни "Економіка підприємства" за Національною рамкою кваліфікацій України

Складові компетентності, яка формується в рамках теми	Мінімальний досвід	Знання	Вміння	Комунікації	Автономність і відповідальність
1	2	3	4	5	6
Тема 1. Зовнішнє середовище господарювання підприємств					
Здатність ідентифікувати підприємства за видами діяльності та іншими класифікаційними ознаками	Сутність поняття господарських рішень та їх класифікація. Основні вимоги до підприємницької діяльності суб'єктів господарювання	Знання сутності підприємства, видів підприємств та їх об'єднань, правові основи їх функціонування. Знання основних складових зовнішнього оточення підприємства, їх вплив на підприємство	Обирати найбільш ефективні види та форми підприємницької діяльності, належні види договірних відносин та партнерських взаємозв'язків підприємців	Ефективно формувати комунікаційну стратегію щодо розробки та реалізації господарських рішень	Відповідальність за точну ідентифікацію ключових проблем на підприємстві
Тема 2. Управління підприємством					
Здатність ефективно управляти виробничим процесом на підприємстві	Основні етапи та стадії прийняття рішень. Характер та умови прийняття рішень	Знання сутності методів та організаційні структури управління підприємствами	Володіти методами управління та організації діяльності підприємства	Презентувати результати визначення найбільш ефективного господарського рішення	Відповідальність за точність і коректність прийнятого рішення та строки його реалізації

1	2	3	4	5	6
Тема 3. Організація виробництва продукції на підприємстві					
Здатність обирати ефективні види та форми підприємницької діяльності	Характеристика формалізованих та неформалізованих методів прийняття господарських рішень	Знання принципів та методів організації виробництва. Знання сутності методів та видів планування діяльності підприємства	Складати тактичні та стратегічні плани діяльності та розвитку підприємства	Презентувати результати побудови тактичних і стратегічних планів діяльності підприємства	Відповідальність за коректність і адекватність розроблених моделей
Тема 4. Персонал підприємства, продуктивність і оплата праці					
Здатність застосовувати різні методи управління та оцінки персоналу та системи оплати праці на підприємстві	Сутність обґрунтування господарських рішень. Чинники, що впливають на вибір методу обґрунтування господарських рішень	Знання сутності класифікації та структури персоналу підприємства, показників ефективності використання праці персоналу	Здійснювати розрахунки необхідної чисельності персоналу усіх категорій. Нараховувати заробітну платню робітникам підприємства згідно з різними формами та системами	Ефективно формувати комунікаційну стратегію	Приймати ефективні управлінські рішення та відповідати за надійність і точність результатів
Тема 5. Капітал підприємства					
Здатність застосовувати різні методи амортизації основних засобів	Визначення "амортизація" та його основних принципів	Знання сутності капіталу, виробничих фондів та нематеріальних активів, їх склад. Системи амортизації основних фондів і сфери застосування фіскальної та економічної амортизації	Здійснювати розрахунки амортизації основних засобів різними методами; розраховувати величини зносу і залишкової вартості основних засобів впродовж усього терміну їх служби	Презентувати результати отриманих розрахунків	Самостійно приймати ефективні управлінські рішення щодо використання методів амортизації основних засобів підприємства

1	2	3	4	5	6
Тема 6. Витрати на виробництво та реалізацію продукції					
Здатність оцінювати витрати на виробництво та реалізацію продукції; визначати виробничу програму підприємства та порядок її формування	Поняття "собівартість". Методи складання кошторису в залежності від стадії планування та розмірів підприємства	Знання сутності собівартості та структури витрат на виробництво продукції; способів калькулювання собівартості продукції	Складати кошторис та калькуляцію собівартості продукції підприємства та окремих виробів	Презентувати результати калькуляції собівартості продукції підприємства	Приймати рішення в умовах невизначеності та відповідати за точність і коректність результатів
Тема 7. Техніко-технологічна база і виробнича потужність підприємства					
Здатність оцінювати витрати на виробництво та реалізацію продукції; визначати виробничу програму підприємства та порядок її формування	Сутність та значущість техніко-технологічної бази підприємства	Знання сутності техніко-технологічної бази виробництва	Розраховувати виробничу програму підприємства, показники валової, товарної, чистої, реалізованої продукції	Презентувати результати визначення виробничої програми підприємства	Приймати ефективні управлінські рішення щодо визначення виробничої потужності підприємства
Тема 8. Забезпечення якості продукції					
Здатність обґрунтовувати залежність ефективності діяльності підприємства від якості продукції	Визначення понять "якість" та "менеджмент якості"	Знання основної сутності показників якості продукції підприємства	Оцінювати якість продукції	Презентувати результати оцінки якості продукції	Відповідальність за точність і коректність результатів
Тема 9. Фінансово-економічні результати діяльності підприємства					
Здатність обґрунтовувати залежність ефективності діяльності підприємства від якості продукції	Принципи класифікації фінансових результатів діяльності підприємства	Знання сутності та класифікації фінансових результатів діяльності підприємства	Розраховувати показники фінансових результатів від різних видів діяльності підприємств	Ефективно формувати комунікаційну стратегію щодо розробки та реалізації господарських рішень в умовах ризику	Відповідальність за точність і коректність прийнятого рішення

Закінчення додатка А
Закінчення табл. А.1

69

1	2	3	4	5	6
Тема 10. Інноваційна та інвестиційна діяльність					
Здатність визначати необхідний обсяг інвестицій та оцінювати ефективність їх використання	Сутності інвестицій, їх класифікацію, основи їх планування та залучення	Знання загальної характеристики інноваційних процесів, їх вид	Обґрунтовувати необхідний обсяг інвестицій та оцінювати ефективність їх використання; проводити економічний аналіз інвестиційних проектів	Ефективно формувати комунікаційну стратегію щодо розробки та реалізації інвестиційних проектів	Відповідальність за точність і коректність прийнятого рішення
Тема 11. Розвиток підприємств: сучасні моделі, трансформація та реструктуризація					
Здатність визначати необхідний обсяг інвестицій та оцінювати ефективність їх використання	Основні форми та види реструктуризації підприємств в Україні	Знання сучасних моделей розвитку підприємств	Вміти зазначити особливості реорганізації державних підприємств	Презентувати результати визначення ступеня ризику	Управління комплексними діями щодо формування оптимальної моделі розвитку підприємства з урахуванням ризиків
Тема 12. Економічна безпека та антикризова діяльність					
Здатність визначати напрями зниження ступеня ризику діяльності підприємства	Сутність економічних аспектів реструктуризації, санації, банкрутства і ліквідації підприємств	Знання сутності економічної безпеки підприємств та способи її забезпечення	Здійснювати оцінку рівня економічної безпеки підприємства; проводити оцінку імовірності банкрутства підприємства	Ефективно формувати комунікаційну стратегію щодо розробки та реалізації господарських рішень в умовах кризи	Приймати ефективні управлінські рішення в умовах кризи

Зміст

Вступ.....	3
1. Опис навчальної дисципліни	4
2. Мета та завдання навчальної дисципліни	4
3. Програма навчальної дисципліни	10
4. Структура навчальної дисципліни.....	17
5. Теми та плани семінарських занять.....	18
6. Теми практичних занять	23
6.1. Приклади типових практичних завдань за темами	24
7. Самостійна робота.....	26
8. Контрольні запитання для самодіагностики	30
9. Індивідуально-консультативна робота	32
10. Методи навчання	33
11. Методи контролю	36
12. Розподіл балів, які отримують студенти	46
13. Рекомендована література.....	52
13.1. Основна.....	52
13.2. Додаткова.....	54
13.3. Інформаційні ресурси	56
13.4. Методичне забезпечення	56
Додатки.....	57

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

**Робоча програма
навчальної дисципліни
"ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА"
для студентів напряму підготовки
6.030507 "Маркетинг"
усіх форм навчання**

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Укладачі: **Орлов** Петро Аркадійович
Рожко Віктор Іванович

Відповідальний за видання *П. А. Орлов*

Редактор *К. Л. Бикова*

Коректор *О. Г. Лященко*

План 2016 р. Поз. № 289 ЕВ. Обсяг 62 с.

Видавець і виготовлювач – ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 61166, м. Харків, просп. Науки, 9-А

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
ДК № 4853 від 20.02.2015 р.*